

УДК 342.7: 477

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.1-1.44>**О. П. Мельничук**

кандидат юридичних наук

ДИСКРИМІНАЦІЯ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК ЯВИЩЕ ПРАВОВОЇ ДІЙСНОСТІ

У роботі досліджено наукові джерела, в яких аналізується зміст поняття «дискримінація особи», а також розкрито зміст такого поняття як «дискримінація релігійних організацій». Встановлено, що держава через систему публічного адміністрування та правосуддя захищає права та законні інтереси всіх без винятку релігійних організацій (незалежно від їх віросповідання), якщо їхня діяльність не суперечить вимогам чинного законодавства. У зв'язку з цим, всі релігійні організації, незалежно від їхньої конфесійної приналежності, рівні перед законом і мають однаковий правовий статус, що не допускає встановлення будь-яких переваг або обмежень одних релігійних організацій стосовно інших. З'ясовано, що в процесі захисту релігійних організацій від посягання на їх рівність реалізується також і принцип заборони дискримінації релігійних організацій. Зроблено висновок, що принцип заборони дискримінації релігійних організацій закріплено як в положеннях національного законодавства, так і в положеннях більшості міжнародних актів. У зв'язку з тим, що заборона дискримінації забезпечує, в першу чергу, рівність осіб перед законом, цей принцип в науковій літературі розглядається як один із засобів забезпечення рівності релігійних організацій перед законом. Обґрунтовано думку, що заборона дискримінації релігійних організацій полягає, по-перше, у забороні необґрунтованого відмінного ставлення (встановлення відмінностей, винятків, обмежень чи переваг) до релігійних організацій, які у відповідності до положень частини 3 ст. 5 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» є рівними перед законом, по-друге, у забороні однакового підходу до релігійних та інших організацій, які перебувають у різних правових ситуаціях. Наприклад, Закон України «Про політичні партії» передбачає, що політичні партії можуть брати участь у виборах Президента України, до Верховної Ради України, до інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб у порядку, встановленому національним законодавством, тоді як Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» чітко встановлює, що релігійні організації не висувають кандидатів до органів державної влади та не ведуть агітації або фінансування виборчих кампаній кандидатів до цих органів. Підкреслено, що право на захист від дискримінації є одним із фундаментальних прав людини, яке визнане міжнародним правом та має бути забезпечене сучасними державами.

Ключові слова: відносини держави та церкви, правове регулювання відносин держави та церкви, дискримінація релігійних організацій, принцип заборони дискримінації релігійних організацій.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Дослідження конституційного принципу заборони дискримінації релігійних організацій є важливим, по-перше, для розуміння змісту такого соціального та правового явища як «дискримінація релігійних організацій», по-друге, для розкриття та усвідомлення особливостей правового забезпечення недопущення дискримінації релігійних організацій в Україні.

Зазначені обставини свідчать про актуальність теми статті та про необхідність проведення подальших досліджень у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації конституційних принципів відносин держави та церкви.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковане розв'язання проблеми та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття.

Окремі питання визначення змісту поняття «дискримінація релігійних організацій» та правового регулювання засо-

бів її протидії розглядали у своїх працях О. Аленкін, М. Бабій, О. Бачинська, К. Борисов, С. Бублик, С. Бур'янов, Ю. Битяк, Д. Вовк, В. Єленський, А. Колодій, А. Коряченко, Г. Лаврик, А. Ловінюков, О. Лукашев, В. Малишко, М. Маринович, Я. Олексин, М. Палінчак, С. Погребняк, Г. Сергієнко, О. Сушинський, Д. Штонда, Р. Щокін, Л. Явич, Л. Ярмол та ін.

Однак у вітчизняній юриспруденції ґрунтовних досліджень, присвячених визначенню змісту такого явища правової дійсності, як дискримінація релігійних організацій, наразі бракує. Водночас такі дослідження мають бути складовою формування адміністративного права як публічної галузі права, яка забезпечує реалізацію конституційних принципів відносин держави та церкви.

Постановка завдань.

Основними завданнями, розв'язанню яких присвячена дана стаття, є наступні:

1. Дослідити наукові джерела, в яких аналізується зміст поняття «дискримінація особи».

2. Розкрити зміст такого поняття як «дискримінація релігійних організацій».

Виклад основного матеріалу. Держава через систему публічного адміністрування та правосуддя захищає права та законні інтереси всіх без винятку релігійних організацій, будь-якого віросповідання, якщо їхня діяльність не суперечить вимогам чинного законодавства, і всі релігійні організації, незалежно від їхньої конфесійної приналежності, рівні перед законом і мають однаковий правовий статус, що не допускає встановлення будь-яких переваг або обмежень одних церков (релігійних організацій) щодо інших. В процесі захисту релігійних організацій від посягання на їх рівність реалізується також принцип заборони дискримінації релігійних організацій, який є умовою і складовою захисту рівності перед законом.

За Словниковим української мови «дискримінація» це обмеження або позбавлення прав певних категорій громадян за расовою або національною належністю, політичними і релігійними переконаннями [1]. У міжнародних відносинах «дискримінація» – це створення умов, які ставлять яку-небудь державу (групу держав), її

організації і громадян в гірше становище порівняно з іншими [1].

Принцип заборони дискримінації релігійних організацій закріплено в положеннях більшості міжнародних актів. Цей принцип знайшов своє відображення як в Конституції України, так і в статутному законодавстві щодо свободи совісті та віросповідання. Зокрема, ч. 2 ст. 24 Основного Закону передбачає, що не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Частина 5 ст. 5 Закону «Про свободу совісті та релігійні організації» передбачає заборону встановлення будь-яких переваг або обмежень однієї релігії, віросповідання чи релігійної організації щодо інших. В цьому питанні не можна оминати увагою й норми міжнародного права, оскільки цей принцип передбачений великою кількістю міжнародних актів [2, ст. 5]. Наприклад, Декларація ООН про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії або переконань [3]. Ця Декларація визначається в науковій літературі як один із фундаментальних документів серед міжнародних актів, що регулюють відносини саме в сфері заборони дискримінації релігійних організацій.

Принцип заборони дискримінації релігійних організацій чи об'єднань віруючих у більш широкому розумінні обумовлює й відповідні вимоги до правозастосовної діяльності. Це передбачено ст. 4.1 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права [4], де зазначається, що під час введення в державі надзвичайного стану заходи, які така держава може вживати, не повинні тягнути за собою дискримінації на основі релігії. До того ж, частина 2 ст. 6 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права передбачає й те, що різного роду дискримінація повинна бути заборонена законом і закон повинен гарантувати всім особам рівний та ефективний захист проти дискримінації за будь-якою ознакою, зокрема й релігійною [4;5, с. 64].

Реалізація державою заходів адміністративно-правового характеру, а також

використання потенціалу системи правосуддя, спрямованих на захист релігійних організацій від дискримінації, чого вимагає розглядуваний принцип взаємин між державою та церквою, є одним із засобів забезпечення рівності їх (релігійних організацій) перед законом. Тобто ці дві основоположні засади (конституційно-правові принципи) є невідокремними одна від одної. Заборона дискримінації забезпечує рівність перед законом. Тобто щоб зрозуміти зміст і сенс дискримінації, необхідно розуміти і сутність конституційного принципу рівності всіх перед законом. Зокрема, С. Погребняк наголошує, що «принциповою для додержання вимоги рівності є заборона дискримінації – довільного встановлення відмінностей між особами, тобто відмінностей (розрізень, винятків, привілеїв тощо), які не мають розумного і об'єктивного виправдання» [6, с. 14]. Тобто дискримінація призводить до обмеження або унеможливлення у користуванні чи здійсненні прав і свобод усіма людьми на рівних підставах. Тому в преамбулі Протоколу № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 2000 р. заборона дискримінації розглядається як один із шляхів забезпечення рівності всіх людей [7]. Саме закріплення рівності перед законом разом із заборонаю дискримінації має на меті забезпечення універсального дотримання принципу рівності, залишаючи одночасно належне поле розсуду органам державної влади в проведенні економічної, соціальної та іншої політики, що неминуче пов'язана із встановленням у законах певних відмінностей [6, с.14].

Отже принцип недискримінації є продовженням принципу рівності, але не збігається з ним та має свій власний зміст, про що свідчить аналіз багатьох міжнародних нормативно-правових актів, які розрізняють принципи рівності і недискримінації. Наприклад, ст. 3 Конвенція ООН про права інвалідів зазначає, що до принципів даної Конвенції належить принцип недискримінації, а у ст. 5, що має назву «Рівність і недискримінація», проводиться відмінність між цими поняттями. Зокрема, рівність розглядається таким чином, що всі особи рівні перед законом і мають право

на рівний захист закону, а також право на рівне користування ним без будь-якої дискримінації. Згідно з принципом недискримінації держави-учасники забороняють будь-яку дискримінацію за ознакою інвалідності і гарантують особам з інвалідністю рівний і ефективний правовий захист від дискримінації [8, ст. 3, 5]. На зв'язок між заборонаю дискримінації і рівності всіх перед законом (хоча й застосовується дещо відмінна дефініція «недискримінація») вказується наступним чином: «Рівність – основоположний принцип права, який поєднує в собі вимоги формальної та фактичної (реальної) рівності. Принцип вимагає поводитись в однакових випадках однаковим чином, а у відмінних випадках – відмінним. Особливого значення для реалізації принципу рівності є недискримінація. Недискримінація – заборона необґрунтованого відмінного ставлення (встановлення відмінностей, винятків, обмежень чи переваг) до осіб, які перебувають в однаковій ситуації, чи однакового підходу до осіб, які перебувають у різних ситуаціях. Право на захист від дискримінації є одним із фундаментальних прав людини, яке визнане міжнародним правом і має бути забезпечене сучасними державами» [9, с. 43-44]. Отже заборона дискримінації розглядається в міжнародних актах та юридичній науці як один із шляхів забезпечення принципу рівності. Повною мірою поділяємо думку О.М. Бачинської, зазначає: «Не можна вважати, що зміст принципу рівності і принципу недискримінації ідентичні. Вони багато в чому збігаються, але відрізняються у своїй сутності, а тому повинні розглядатися як самостійні засади правового статусу особи. До змісту принципу рівності прав і свобод людини входить забезпечення рівних умов для реалізації особистістю належних їй прав, свобод і обов'язків, тоді як принцип недискримінації передбачає створення умов для неприпустимості обмеження належних людині прав, свобод чи обов'язків залежно від її антропологічних чи соціальних якостей» [10, с. 167].

В літературі з питань принципів рівності та недискримінації зазначається, що ці два принципи «хоч і суміжні, але мають різний зміст, різняться за своєю суттю

(принцип рівності ґрунтується на створенні рівних умов для реалізації особою належних їй прав, а принцип недискримінації – на створенні умов для неприпустимості обмежень прав, свобод і обов'язків людини залежно від антропологічних чи соціальних ознак)» [11, с. 2-4]. Причому принцип недискримінації називається конституційним, невідчужуваним та продовженням інших конституційних принципів – справедливості, рівності, поваги до прав людини.

Європейський суд з прав людини розглядає дискримінацію як «будь-яке відмінне ставлення (різне поводження) з особами, що перебувають в однаковій ситуації, коли таке поводження ґрунтується на певній ознаці людини та не має об'єктивного розумного виправдання (справа «Stummer v. Austria» [12]). Принцип заборони дискримінації може отожднюватися з принципом рівного поводження (справа «D.H. v. Czech Republic» [13]), але не з принципом рівності загалом. Принцип недискримінації гарантує дотримання прав людини і громадянина та розглядається Європейським судом як «рівний захист законом без будь-якої дискримінації» [14, с. 40].

Принцип рівності, на відміну від принципу недискримінації, має досить давнє історичне коріння. Наприклад, Г.В. Яновська стосовно цього зазначає: «Його (принцип) наразі трактують неоднаково:

– то як рівність суспільного становища людей, їх рівного соціального значення у всіх сферах життя і діяльності;

– то як рівність можливостей (відсутність у законах необґрунтованих пільг та привілей) та відсутність будь-яких форм дискримінацій, а також необхідність забезпечення державою мінімальних умов нормального життя кожного громадянина;

– то як ідею, відповідно до якої рівне ставлення до всіх, хто належить до певної загально визнаної групи людей, утворює обов'язкову вимогу для будь-якої правової системи;

– то як рівність усіх перед законом і судом, рівність прав і свобод людини і громадянина, незалежно від статі, раси, національності, мови, походження, майнового і посадового становища, місця

проживання, ставлення до релігії, переконань, належності до суспільних об'єднань та інших умов;

– то як обов'язок держави забезпечити кожному мінімально однаковий рівень соціальних благ та рівну можливість досягнути певного рівня добробуту;

– то як гарантування кожному члену суспільства, незважаючи на будь-які його індивідуальні ознаки, однакових можливостей для реалізації конституційних прав та свобод, покладення на осіб, які перебувають в однаковому правовому становищі, рівних обов'язків, а також забезпечення рівності всіх перед законом і судом» [15, с. 26].

Немає сенсу піддавати критиці жодне з представлених вище визначень, адже кожне з них в достатній мірі обґрунтоване в науковій літературі та має свою сферу використання. Разом з тим, аналіз різноманітних думок дозволяє принципу рівності перед законом визначити як гарантування кожному члену суспільства, незважаючи на будь-які його індивідуальні ознаки, однакових можливостей для реалізації конституційних прав та свобод, покладення на осіб, які перебувають в однаковому правовому становищі, рівних обов'язків, а також забезпечення рівності всіх перед законом і судом. Звернемо увагу, що у запропонованому нами визначенні йде мова про «гарантування» однакових можливостей, що дозволяє принципу заборони дискримінації розглядати як складову механізму реалізації принципу рівності, тобто як субпринцип останнього.

Подолання проявів дискримінації, яка, на думку Р.Я. Мандель, є «тривалою характеристикою суспільних відносин будь-якої країни в історичній ретроспективі» [16, с. 86], потребує розробки та впровадження широкого спектру не лише правових, політичних, а й соціальних, інформаційних, культурних механізмів протидії дискримінації. Принцип рівності людини і громадянина закріплено у ст. 21 Конституції України, яка проголошує, що «усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах» [17, ст. 21]. Більш того, в ст. 24 Конституції України цей принцип деталізовано наступним чином: «Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними

перед законом, і не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками» [17, ст. 24].

Законодавство України щодо антидискримінаційної політики містить визначення дискримінації, як «ситуації, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними» [18]. При цьому, в Законі України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» розрізняються три види дискримінації:

а) пряма дискримінація, яка визначається як ситуація, за якої з особою та/або групою осіб за їх певними ознаками поведуться менш прихильно, ніж з іншою особою та/або групою осіб в аналогічній ситуації, крім випадків, коли таке поведження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними;

б) непряма дискримінація, яка визначається як ситуація, за якої внаслідок реалізації чи застосування формально нейтральних правових норм, критеріїв оцінки, правил, вимог чи практики для особи та/або групи осіб за їх певними ознаками виникають менш сприятливі умови або становище порівняно з іншими особами та/або групами осіб, крім випадків, коли їх реалізація чи застосування має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними;

в) утиск, який визначається як небажана для особи та/або групи осіб поведінка, метою або наслідком якої є приниження їх

людської гідності за певними ознаками або створення стосовно такої особи чи групи осіб напруженої, ворожої, образливої або зневажливої атмосфери» [18].

В науковій літературі висловлюються і інші думки щодо визначення змісту дискримінації. Наприклад, О. Вашанова визначає поняття «дискримінація» через чотири «елементи»: 1) відмінності у ставленні, що виражаються в необґрунтованому встановленні різниці у правовому становищі певних осіб чи соціальних спільнот, тобто у володінні ними різним обсягом прав і свобод, що визначає неоднакове фактичне становище суб'єктів; 2) негативний характер відмінності у ставленні. Дискримінація має на меті або наслідком посягання на правову рівність, внаслідок чого відбувається зміна правового становища одних осіб у порівнянні з іншими саме в бік погіршення; 3) ознаки, на підставі яких забороняється відмінність у ставленні (відмінності можуть проводитися на підставі незліченної кількості ознак, причому в одних випадках такі відмінності є законними, в інших – дискримінаційними); 4) сфера заборони дискримінації (єдиною обставиною, що впливає на сферу дії заборони дискримінації, є сфера правового регулювання) [19, с. 36-40].

З.П. Равлінко, посилаючись на досвід Європейського суду з прав людини, стверджує, що сутність дискримінації передбачає: 1) різне ставлення до осіб, які перебувають в однаковій ситуації; 2) відсутність об'єктивного та розумного обґрунтування мети і результатів такого ставлення; 3) відсутність розумної співмірності між засобами, що використовуються, і метою, яка обстоюється [20, с. 163]. При цьому, З.П. Равлінко доводить необхідність визначати дискримінацію у вузькому розумінні, тобто як «ставлення до певного суб'єкта (фізичної, юридичної особи або групи осіб), що виражається в конкретних діях, які засновані на необґрунтованому різному ставленні за певними ознаками до суб'єктів, які перебувають в однаковій ситуації, чи в необґрунтованому однаковому ставленні за певними ознаками до суб'єктів, які перебувають у різній ситуації» [20, с. 163].

Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» конкретизує особ-

ливості розуміння і використання конституційного принципу недискримінації у сфері релігії та церкви. Зокрема, нормативно-правовий акт передбачає наступні положення:

– «Громадяни України є рівними перед законом і мають рівні права в усіх галузях економічного, політичного, соціального і культурного життя незалежно від їх ставлення до релігії. В офіційних документах ставлення громадянина до релігії не вказується»;

– «Встановлення будь-яких переваг або обмежень однієї релігії, віросповідання чи релігійної організації щодо інших не допускається» [2, ст. 4, 5].

Подібні гарантії недискримінації закріплені і в інших нормативно-правових актах України починаючи, наприклад, з Закону України «Про освіту» (ст. 3) та закінчуючи Законом України «Про державну службу» (ст. 4). Тому в повній мірі погоджуємося з С.Ю. Поноварьовим, який зазначає: «Насправді, галузевих законів із антидискримінаційними нормами настільки багато, що навести їх вичерпний перелік... неможливо» [21, с. 7].

О.В. Бичков'як на підставі аналізу міжнародного досвіду заявляє: «Термін «дискримінація» включає будь-яку відмінність, виключення, обмеження або перевагу, за ознакою раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних або інших поглядів, національного або соціального походження, майнового положення, народження або іншої обставини, і яка має на меті або як наслідок, знищення або применшення визнання, використання або здійснення всіма особами, на рівних можливостях, всіх прав і свобод. Яку б форму вона не приймала, дискримінація базується на запереченні чи неприйнятті відмінностей» [22, с. 18]. Зрозуміло, що дискримінація, як негативне явище у суспільстві, повинна бути в діяльності органів публічного управління об'єктом протидії. Не є виключенням в цьому сенсі і дискримінація релігійних організацій.

На підтвердження цієї думки, можна звернутися до праць С. Ковбасюка, який досліджував напрями інституалізації недискримінації в Україні. Вчений зазначає: «Закріплення ознак дискримінації

та алгоритму перевірки на законодавчому рівні є важливим кроком у боротьбі з дискримінацією, однак, окрім законодавчого регулювання принципу недискримінації, його інституалізація повинна включати створення системи державних та недержавних інституцій, які б забезпечували імплементацію положень антидискримінаційного законодавства» [23, с. 262]. З цими думками повністю погоджуємося, адже навіть найдемократичніші норми можуть залишитися деклараціями без існування дієвих та ефективних механізмів їх реалізації.

Висновки та перспективи подальших розвідок. На підставі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

Принцип заборони дискримінації релігійних організацій закріплено як в положеннях національного законодавства, так і у положеннях більшості міжнародних актів. У зв'язку з тим, що заборона дискримінації забезпечує, в першу чергу, рівність осіб перед законом, то цей принцип в науковій літературі розглядається як один із засобів забезпечення рівності релігійних організацій перед законом.

Заборона дискримінації релігійних організацій полягає, по-перше, у забороні необґрунтованого відмінного ставлення (встановлення відмінностей, винятків, обмежень чи переваг) до релігійних організацій, які у відповідності до положень частини 3 ст. 5 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» є рівними перед законом, по-друге, у забороні однакового підходу до релігійних та інших організацій, які перебувають у різних правових ситуаціях. Наприклад, Закон України «Про політичні партії» передбачає, що політичні партії можуть брати участь у виборах Президента України, до Верховної Ради України, до інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб у порядку, встановленому національним законодавством [24, ст. 12], тоді як Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» чітко встановлює, що релігійні організації не висувають кандидатів до органів державної влади, не ведуть агітації або фінансування виборчих кампаній канди-

датів до цих органів [2, ст. 5]. Власне тому право на захист від дискримінації є одним із фундаментальних прав людини, яке визнане міжнародним правом і має бути забезпечене сучасними державами.

Список використаної літератури:

1. Словник української мови: в 11 томах. Том 2. / АН УРСР, Ін-т мовознавства імені О.О. Потебні; редкол.: І.К. Білодід (голова) та ін. Київ: Наук. думка, 1971. 550 с.
2. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 25. Ст. 283.
3. Декларація ООН про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії або переконань. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_284#Text
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
5. Мельничук О.П. Теоретико-правовий аналіз конституційних принципів відносин церкви та держави в Україні: пропозиції. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 1. С. 62-67.
6. Погребняк С. Втілення принципу рівності в юридичних актах. *Вісник Академії правових наук України*. 2006. №3(46). С. 8-20.
7. Протокол № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ETS № 177). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_537#Text
8. Конвенція ООН про права інвалідів від 13.12.2006. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.
9. Вовк Д.О. Верховенство права і толерантність : навчальний посібник. Київ. 2018. 172 с.
10. Бачинська О.М. Співвідношення принципів недискримінації та рівності у праві. *Підприємництво, господарство і право*. 2107. №9. С.165-168.
11. Кретьова-Алешина І.А. Конституционный принцип недискриминации в Российской Федерации: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.02. Саратовский государственный университет им. Н.Г. Чернышевского. Саратов, 2012. 22 с.
12. Постанова Європейського Суду з прав людини. Справа «Stummer v. Austria». URL: <http://www.echr.ru/documents/doc/70058030/70058030.htm>.
13. Постанова Європейського Суду з прав людини. Справа «D.H. v. Czech Republic». URL: <https://roseurosud.org/r/st-1-2/postanovlenie-espch-d-h-i-drugie-protiv-chekhii>.
14. Мороз Ю.К. Принцип недискримінації: поняття та співвідношення з принципом рівності. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2015. Т. 168. С. 39-42.
15. Янковська Г.В. Принципи мовної рівності та недискримінації. *Право і суспільство*. 2013. № 5. С. 25-29.
16. Мандель Р.Я. Закріплення принципу недискримінації в українському законодавстві. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць*. Випуск 81. Одеса. 2018. С. 86-96.
17. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
18. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06.09.2012. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. №32. Ст.412.
19. Вашанова О.В. Принцип недискримінації личности в международном праве: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.10. Москва, 2004. 232 с.
20. Равлінко З.П. Заборона дискримінації: загальнотеоретичне дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2016. 201 с.
21. Пономарьов С.Ю., Федорович І.Ю. Запобігання та протидія дискримінації в Україні: посібник для працівників органів державної влади та місцевого самоврядування. Київ: Міжнародна організація з міграції, Представництво в Україні, 2014. 74 с.
22. Бичков'як О.В. Дискримінація в Україні: міфи та реальність. *Людинознавчі студії. Серія: Філософія*. 2017. Випуск 34. С. 9-21.
23. Ковбасюк С. Напрями інституалізації недискримінації в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №12. С. 259-265.
24. Про політичні партії: Закон України від 05.04.2001. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 23. Ст. 118.

Melnychuk O. Discrimination of religious organizations as a phenomenon of legal reality

The article studies scientific sources, which analyze the concept of "discrimination of a person", and reveals the essence of such a concept as "discrimination of religious organizations". It is established that the state protects the rights and legitimate interests of all religious organizations (regardless of their religion), if their activity is not contrary to the current legislation, through the system of public administration and justice. In this regard, all religious organizations are equal before the law and have equal legal status regardless of their confessional affiliation that prevents establishing any advantages or limitations of some religious organizations over others. It has been found out that during securing religious organizations from infringement on their equality, the principle of prohibition on the discrimination of religious organizations is realized as well. The author concludes that the principle of prohibition on the discrimination of religious organizations is consolidated both in the provisions of the national legislation and the provisions of many international acts. Taking into account that discrimination prohibition primarily ensures the equality of people before the law, scientific literature considers this principle as one the means ensuring the equality of religious organizations before the law. It is presented the substantiation of the idea that prohibition on the discrimination of religious organizations involves, first, the prohibition on unreasonably different attitude (establishment of differences, exceptions, restrictions or advantages) to religious organizations, which in accordance with the provisions of Part 3 of Art. 5 of the Law of Ukraine "On Freedom of Conscience and Religious Organizations" are equal before the law, second, prohibition on a similar approach to religious and other organizations, which are in unlike legal situations. For example, the Law of Ukraine "On Political Parties" states that political parties can participate in the election of the President of Ukraine, to the Verkhovna Rada of Ukraine, other state authorities, local self-government bodies and their officials under the current national legislation; at the same time, the Law of Ukraine "On Freedom of Conscience and Religious Organizations" clearly establishes that religious organizations don't name candidates for state authorities and don't agitate and provide financing for the election campaigns of candidates for these authorities. It is highlighted that the right to protection against discrimination is one of the fundamental human rights which is recognized by international law and shall be guaranteed by the modern states.

Key words: *state-church relations, legal regulation of state-church relations, discrimination of religious organizations, principle of prohibition on discrimination of religious organizations.*